

Könül ƏHMƏDOVA

**“ARQUMENTI İ FAKTI” QƏZETİ AZƏRBAYCANIN DÖVLƏT
XADİMLƏRİ HAQQINDA**

РЕЗЮМЕ

В статье анализируются публикации российского еженедельника «Аргументы и факты», посвященные жизни и деятельности Общественного лидера Азербайджана Гейдара Алиева, Президента Ильхама Алиева и Первого вице-президента Мехрибан Алиевой.

Ключевые слова: Аргументы и факты, Азербайджан, Гейдар Алиев, Ильхам Алиев, Мехрибан Алиева

SUMMARY

The article analyzes the publications of the Russian weekly Argumenty i Fakty, devoted to the life and work of the National Leader of Azerbaijan Heydar Aliyev, President İlham Aliyev and First Vice President Mehriban Aliyeva.

Key words: Argumenty i fakty, Azerbaijan, Heydar Aliyev, İlham Aliyev, Mehriban Aliyeva

“Arqument i faktı” (AiF) təkcə Rusiyanın deyil, həm də bütün dünyanın və bütün bəşər tarixinin ən çoxtirajlı qəzetidir. Bu göstəriciyə (33,4 milyon nüsxə) görə o, 1990-cı ildə Gİnnesin Rekordlar kitabına düşüb. Çoxsaylı Əlavələri nəşr olunur: AiF Moskva, AiF Tarix, AiF Sağlamlıq və s. 32-64 səhifə həcmində çıxır. Dünyanın çox yerində geniş müxbirlər şəbəkəsi var.

Dünyanın hər yerindən, o cümlədən Azərbaycandan mütəmadi olaraq materiallar verir. Rusiyanın bir sıra tanınmış qəzetlərindən (“Nezavisimaya qazeta”, “Komsomolskaya pravda”, “Moskovski komsomlets” və s.) fərqli olaraq, bəzi istisnalara nəzər almasaq, ölkəmizə münasibətdə jurnalistikanın tərsizlik prinsipini pozmamaya çalışır.

“AiF”-in səhifələrində respublikamızın ictimai həyatının bütün sahələrini (sosial-siyasi, iqtisadi, mədəni) əhatə edən müxtəlif ölçütlü, müxtəlif janrlı yazılar yer alır. Bizim təxmini hesablamamıza görə, son 7 ildə (2011-2017) qəzetin əsas buraxılışında və əlavələrində bu mövzuda 300-ə yaxın material dərc edilib. Bu məqalədə son dövr tariximizdə önəmli yer tutan üç şəxsiyyətə həsr olunmuş bir neçə yazıdan söhbət açılacaq¹².

Təbii ki, belə şəxsiyyətlərdən birincisi dünyanın azman siyasət və dövlət xadimi, Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevdir.

Yaşlı və ortayaşlı nəsilin yadındadır: 1986-cı il avqustun 31-də Kırım-Qafqaz xətti boyunca kruiz reysini həyata keçirən nəhəng “Admiral Naximov” adlı sovet sərnişin texlodunu Novorossiyskdən 15 kilometr aralıda “Pyotr Vasyov” yük gəmisi ilə toqquşaraq qəzaya uğramış, 1243 sərnişindən 423-ü həlak olmuşdu. Mənbələrin verdiyi məlumata görə, 1925-ci ildə inşa edilmiş “Admiral Naximov” gəmisi artıq köhnəlmişdi və hesabdan silinməli idi. Bu texlodada səfərə çıxmaq hər adama nasib olmurdu. Bir həftəlik

kruizin qiyməti, kayutların dərəcəsiindən asılı olaraq, 150 rubldan başlanırdı. Bu, bir mühəndisin və ya yüksəkixtisaslı fəhlənin bir aylıq əməkhaqqı demək idi.

Qəzanın səbəbini araşdırmaq və müvafiq tədbirlər görmək üçün yüksək səlahiyyətli xüsusi komissiya yaradılmışdı. Ona o vaxtlar SSRİ Nazirlər Soveti Sadrinin Birinci müavini işləyən, Sov.İKP MK Siyasi Bürosunun üzvü Heydər Əliyev başçılıq edirdi.

“AiF” qəzeti bu hadisənin 31-ci ildönümü ilə əlaqədar 2017-ci il avqustun 31-də özünün fotomüxbiri Vladimir Svartseviciğin xatirələrini dərc edib. Xatirə yazısı “Admiral Naximov” texlodunun qəzaya uğraması nəticəsində həlak olmuş insanların cəsədlərinin suyun altından çıxarılması əməliyyatı zamanı çəkilmiş nadir fotosəkillərlə müşayiət olunur. Müəllif yazır ki, “bütün bu şəkilləri Sov.İKP MK Siyasi Bürosunun üzvü, Azərbaycandan gələcək Prezidenti Heydər Əliyevin sayəsində çəkmək mümkün oldu”.

Yazının əvvəlində hadisənin təfərrüatı verilir: “Yayın son aşşamında “Admiral Naximov” kruiz texlodunu Novorossiysk limanından Soçiyə tərəf yola düşdü. Bu, həmin gəminin son navigasiyası idi... Belə bir şeyə yayılmışdı ki, Lev Leşşenkoya da həmin başibələli reysdə çətin tapılan putyovka təklif ediblər, lakin o, Soçidə qastrollda çox məşğul olduğuna görə bu təklifdən imtina edib. Deyilənə görə, o vaxt hələ çox məşhur olmayan Boris Moiseyevə də həmin faciəli reysdə prestijini törəklif edilib. Moiseyev Alla Puqaçovanın ailəsinin dostu idi. Puqaçova öz qızı - o vaxt hələ yeniyetmə olan Kristina Orbakayteni tez-tez Moiseyevin himayəsində qoyub gərdirdi. Moiseyev bu səyahətə Kristina ilə birlikdə getməyə Puqaçovadan icazə almaq üçün ona zəng edir, Puqaçova isə deyir ki, kruiz barədə düşünməyi belə ağılna gətirməsin” (5).

V. Svartseviciğin yazdığına görə, dahişətli faciə barədə ölkə vətəndaşlarına dərhal məlumat verilməyibmiş. Nəinki faciənin baş verdiyi yeri, xilasedicilərin işini, hətta həlak olanların qohumlarının şəklini çəkməyi də qadağan ediblərmiş.

Müəllif yazır: “Mən ilk dəfə idi ki, bu cür şəkillər çəkməli olmuşdum. Bu, çox çətin idi - göz yaşlarını aramsız axırdı. Birdən zala balaca boylu, gözllərinə yekə əynək taxmış bir insan daxil oldu. Kolhoz partiya komitəsinin katibini xatırladırdı. Lakin yaxşı deyiblər ki, “rəisləri sifətlərindən tanımaq lazımdır”. O mənim əlimdəki fotoaparatu görüb, ağzı köpüklənə-köpüklənə bərkədən qısdırır, əllərini açaraq deyirdi: “Sən kimsən? Jurnalistsən? Burada insanların dərdi var, siz isə öz kameranızı onların üzünə zilləmişiniz. Rədd olun buradan!”.

O vaxt səbi vəziyyətdə olduğumdan, ona dişimin dibindən çıxanı dedim. İki milis işçisi məni küçəyə çıxartdı. Yalnız orada bildim ki, “uzaqda göndərdiyim” adam Sov.İKP MK-nın üzvü, Krasnodar vilayət partiya

¹² Məqalədə istifadə edilmiş yazılardan bir qisminin tərcüməsi AzərTAC-ın materiallarından götürülmüşdür.

komitəsinin birinci katibi İvan Kuzmiç Polozkov imiş... Artıq aydın idi ki, Moskvaya teleqram gedəcək və mən ən azı partiya biletimi "stolun üstünə qoymalı" olacam.

...Axsad yola düşməzdən əvvəl Dənizçilərin Mədəniyyət Sarayına getdim. Orada xüsusi hökumət komissiyasının rəhbəri - o vaxt Sov.İKP MK Siyasi Bürosunun üzvü Heydər Əliyev "Admiral Naximov" texnologiyasında həlak olanların qohumları ilə görüşürdü.

Polozkov mənə zalda görün kimi, barmağı ilə mənə göstərək Əliyevə şikayət etməyə başladı. Onda Əliyev dedi: "İvan Kuzmiç, mən hesab edirəm ki, müxbirlər cinayətə səhlənkarlığın hansı müsbət bahasına başa gəlməsini sovet xalqına söyləməyə borcludurlar! Mən jurnalistlərə nə ilə kömək edə bilərəm?". Bu sözlərdən sonra Polozkov hərflər büzüşdü. Mən isə bütün zəlin əsədəcəyi səslə qışqırdım: "Yoldaş Siyasi Büro üzvü, fəlakət yerinə getmək üçün helikopter, kater, maşın lazımdır. Dəlğicilərin necə işlədiyini göstərmək lazımdır. Ən başlıcası, senzura məsələsinə həll etmək lazımdır! Əks halda onlar hamısını kasib doğrayacaqlar!". Heydər Əliyev başını tərpəndərək öz köməkçilərinə müraciətə uca səslə dedi: "Jurnalistlərə kömək edin! Mənim adımdan! Senzura məsələsinə həll edin".

Siyasi Büro üzvü sözünün üstündə dayandı. Məni Moskvaya deportasiya etməyə hazırlaşan məmurlar isə Əliyevin dediklərinin hamısını yerinə yetirərək bizə kömək etdilər. Tezliklə plyonkaları içərisində həlak olanların cəsədləri olan sink tabutları daşıyan təyyarənin baqaj bölməsində redaksiyaya göndərdim".

Təkcə bu epizod göstərir ki, sonralar olduğu kimi sovet dövründə də Heydər Əliyev jurnalistlərin yaxın dostu olub, onların əməyini yüksək qiymətləndirib, öz səlahiyyətlərindən məharətlə istifadə edərək onların məhsuldar işləyə bilmələri üçün əlverişli şərait yaradıb¹³.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu gözəl ənənələri bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ləyaqətlə davam etdirir. "AİF" qəzetində onun da haqqında maraqlı, obyektiv yazılar dərc olunur. Məsələn, 2011-ci ilin dekabrında cənab Prezidentin 50-illik yubileyi ilə əlaqədar Azərbaycanın tanınmış yazıçı və publisisti, Milli Məclisin deputatı Elmira Axundovanın "Prezident atamın prezident oğlu" sərlövhəli məqaləsi dərc edilmişdi (2). Burada dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin həyatının və onun lider kimi təşəkkülünün əsas mərhələləri barədə söhbət

açılır, ailə həyatı ilə bağlı maraqlı hadisələrə toxunulur. Məqalədə qeyd edilir ki, Heydər Əliyev ikinci dəfə hakimiyyətə gəldikdən sonra öz komandasının gənc və perspektivli üzvlərinə, o cümlədən oğlu İlhamı da "müşəri gözü ilə" baxmağa başlamışdı. O vaxta qədər İlham keçmiş SSRİ-də ən nüfuzlu ali məktəbi - Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunu (MDBMI) bitirmiş, namizədlik dissertasiyası müdafiə etmiş, pedaqoji fəaliyyətdə, həmçinin biznesdə özünü sınamışdı. "Ən başlıcası - o, Heydər Əliyev üçün ən çətin dövrdə ona arxa və dəyək olmaq, kişi üçün bəlkə də ən mühüm imtahanlardan - mənəvi və insani dözümlü imtahanından uğurla çıxmışdı".

Məqalədə daha sonra dövlət başçısının həyatının Moskva dövrü, ümummilli lider Heydər Əliyevin karyerası ilə əlaqədar çətin məqamlar və onun həmin çətinliklərə necə əzm və ləyaqətlə davam gətirməsi təsvir edilir. "21 yanvar 1990-cı il. Heydər Əliyev özünün bütün ailə üzvləri ilə birlikdə Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinə gəlmiş, burada Bakıda baş vermiş faciəli hadisələrə əlaqədar improvizə edilmiş mitinqdə çıxış etmişdi. Həmin gün gəzlərdən salınmış Əliyevin yanında oğlu İlham dayanmışdı. Keçmiş SSRİ-nin ən qüdrətli rəhbərlərindən birinin saf əlində böyümüş bu "ulduz" gənc çox möhkəm adam olduğunu göstərdi".

Müəllif onu da əlavə edir ki, tale İlham Əliyevi çox sınaqlara çəkmiş, o isə, çətinliklərə baxmayaraq, bədxalqlarına baş əyməmiş, Türkiyəyə gedərək orada sahibkarlıqla məşğul olmuşdur.

Materialda vurğulanur ki, İlham Əliyev "Prezidentin oğlu" kimi prestijli və sakit vəziyyə tutaraq, işləri uğurla gedən sahibkar kimi rahatca yaşaya bildi. Lakin o, dövlət xadiminin gündəlik işini bu tituldan üstün tutdu. İlham Əliyevin peşkarlığının sınağa çəkilməsi tam aşkar şəraitdə baş verdi. İlham Əliyevin xidməti karyerasının peripetiyalarını onun dostları da, bədxalqları da müşahidə edə bildilər.

Müəllif son onilliklərdə Azərbaycanın bütün sahələrdə qazandığı möhtəşəm uğurlara və sanballı nailiyyətlərə diqqətli cəlb edir. Göstərir ki, İlham Əliyev "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" inkişaf konsepsiyasını imzalamaqla rəsmən bəyan etmişdir ki, respublikada tranzit dövrü başa çatmış və ölkə beynəlxalq rəqabət qabiliyyətini təmin etmək üçün innovasiyalı inkişaf yoluna qədəm qoymuşdur. Ambisiyalı məsələdirmi? Əlbəttə! Yerinə yetirilə bilən məsələdir! Zənnimcə, bəli. Axı, ölkənin "stıkanı arxasında" bu günlərdə 50 illik yubileyini qeyd etmiş müasir rəhbər dayanır".

Qəzet başqa bir nömrəsində İ.Əliyevin 55 illik yubileyi ilə bağlı yazısında onun həyatından 8 məqamı oxuculara təqdim etmişdir:

"1. İlham Heydər oğlu Əliyev Bakıda, o vaxtlar Azərbaycan SSR DTK-da Əks-kəşfiyyət şöbəsinin rəisi vəzifəsində çalışan Azərbaycanın gələcək Prezidenti Heydər Əliyevin əlindəndə doğulmuşdur.

¹³ Bu yazını oxuyandan sonra onun müəllifi Vladimir Svartsevçinin kimliyi ilə maraqlandıq. Öyrəndik ki, Rusiyanın çox tanınmış hərbi fotomüxbirlərindən olub, dünyanın bir çox qaynar nöqtələrindən reportajlar hazırlayıb. Və çox təəssüf ki, yuxarıda bəhs etdiyimiz xatirə "AİF"-də dərc olunduqdan cəmi 11 gün sonra, 67 yaşının tamam olmasına 23 gün qalmış, dünyasını dəyişib.

2. İlham Əliyev Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunun (MDBMI) məzunudur. Tarix elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün dissertasiya müdafiə etdikdən sonra orada müəllim işləmişdir.

3. 1997-ci ildə İlham Əliyev Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti olmuşdur. Onun təşəbbüsü ilə idman məktəbləri tikilmiş, Azərbaycanda ənənəvi güclü idman növləri üzrə milli komandalar yaradılmışdır. İdmanın və Olimpiya hərəkatının inkişafına verdiyi töhfələrə görə Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin ali ordeni ilə mükafatlandırılmışdır.

4. İlham Əliyev 2003-cü ildə atası Heydər Əliyevdən sonra Azərbaycanın Prezidenti seçilmiş, sonrakı (2008, 2013) seçkilərdə də qalib gəlmişdir.

5. İlham Əliyev bir sıra dövlətlərin, beynəlxalq təşkilat və birliklərin mükafatlarına layiq görülmüşdür. Əliyevin qeyri-adi mükafatları sırasında Hörmətlər İttifaqları Ümumi Konfederasiyasının “Hörmətlər Hərəkatı Qarşısında Xidmətlərə görə” Fəxri Qızıl Nişanı və Rusiya Federasiyası Kommunist Partiyasının “Partiya Qarşısında Xidmətlərinə görə” ordeni də var.

6. İlham Əliyev Azərbaycan, rus, ingilis, fransız və türk dillərini bilir.

7. 2010-cu ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Ulyanovskda V.İ.Lenin Ev-muzeyində olmuş, Rəylər kitabında yazmışdır: “Vladimir İliç Lenin Ev-muzeyi ilə böyük maraqla tanış oldum. Muzeyin ekspozisiyası Ulyanovlar ailəsinin məişətini əyani şəkildə nümayiş etdirir. Ailənin bütün üzvləri qeyri-adi keyfiyyətlərə malik olmuş və öz istedadlarını müxtəlif sahələrdə göstərmişlər. Vladimir İliç bəşər tarixində böyük iz qoymuşdur. Onun xatirəsi planetin milyonlarla sakininin qəlbində yaşayır”.

8. 2011-ci ildə İlham Əliyevin 50-illik yubileyi şərəfinə Sumqayıt şəhərində icra başçısı Eldar Əzizovun təşəbbüsü ilə 50 metr uzunluğunda tort hazırlanmışdı. Bu, Əzizovun prezidentin ad gününə hazırladığı ikinci tort idi. Birincini bir il əvvəl başçı olduğu Gəncədə hazırlanmışdı. 2012-ci ildə də ənənə davam etdirildi – bu dəfə 51 metrlik tort hazırlanmışdı. 11 ton ağırlığı olan bu şirniyyata 22 000 yumurta, 2 tona yaxın un, 1,5 ton şəkər tozu, 310 kq qoz ləpəsi sərf olunmuşdu” (6).

“AİF” qəzetində, demək olar ki, hər ad günündə Rusiya prezidenti V.Putinin İ.Əliyevə təbrik məktubları dərc olunur. Onlardan biri qəzetin 24 dekabr 2017-ci il tarixli sayında yer alıb. Məktubda RF Prezidenti İ.Əliyevi Rusiyanın dostu adlandıraraq bildirir ki, Əliyevin rəhbərlik etdiyi Azərbaycan “sosial-iqtisadi inkişaf yolu ilə inamla irəliləyir və aktual beynəlxalq problemlərin həllində fəal iştirak edir” (4).

Məlum olduğu kimi, 2017-ci il fevralın 21-də İ.Əliyev ölkənin birinci xanımı Mehriban Əliyevanı Birinci vitse-prezident vəzifəsinə təyin etmişdir. Bundan əvvəl də Rusiya matbuatı Mehriban xanımın faydalı ictimai fəaliyyətini diqqətlə izləyirdi. İndi isə onun şəxsiyyətinə maraq daha da çoxalır. “AİF” elə həmin gün M.Əliyevanın dosyesini dərc etdi:

“Mehriban Arif qızı Əliyeva 1964-cü il avqustun 26-da Bakıda doğulub. Atası Arif Paşayev Milli Aviasiya Akademiyasının rektoru, fizika-rizasiyyat elmləri doktorudur. Anası filologiya elmləri doktoru, şərqşünas professor, təhqidçi və tərcüməçi olmuş, Azərbaycan EA Şərqşünaslıq İnstitutunun direktoru işləmişdir.

1982-ci ildə Bakıda orta məktəbi qızıl medalla bitirərək N.Nərimanov adına Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun Müalicə-profilaktika fakültəsinə daxil olmuş, 1988-ci ildə M.İ.Səçenov adına Birinci Moskva Dövlət Tibb İnstitutunu bitirmişdir.

2005-ci ildə “Evtanaziya və təbabətdə humanistlik problemi” mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək fəlsəfi elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almışdır.

1988-1992-ci illərdə akademik Mixail Krasnovun rəhbərliyi altında Moskva Elm-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda çalışmışdır.

1995-ci ildən onun təşəbbüsü ilə yaradılmış “Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları” Fondunun prezidentidir.

1996-cı ildə üç dildə nəşr olunan “Azərbaycan – İrs” jurnalını təsis etmişdir.

2004-cü ildən “Yeni Azərbaycan” Partiyası Siyasi Şurasının üzvü, 2013-cü ildən həmin partiyanın sdrə müavini.

2005, 2010 və 2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı seçilmişdir.

2017-ci il fevralın 21-də Azərbaycanın Birinci Vitse-prezidenti təyin olunmuşdur.

2002-ci ildə Azərbaycan Gimnastika Federasiyasının prezidenti, 2004-cü ildə Azərbaycan Respublikası Milli Olimpiya Komitəsinin İcraiyyə Komitəsinin üzvü seçilmişdir.

Heydər Əliyev Fondunun prezidentidir.

2004-cü ildə YUNESKO-nun Xoşməramlı Səfiri fəxri adına layiq görülmüşdür.

Mükafatları və rütbələri:

- Heydər Əliyev ordeni,
- Heydər Əliyev mükafatı,
- Polşa Respublikasının “Xidmətlərə görə” Böyük Komandor Xaçı ordeni,
- Fransa “Şərəf Legionu” ordeninin zabıt dərəcəsi,
- Beynəlxalq “Qızıl ürək” Mükafatı,
- “İlin Qadını” – 2005” (3).

2017-ci il martın 7-də Interfaks agentliyinə istinadən dərc olunmuş başqa bir yazıda M.Əliyevanın yeni yüksək vəzifədə hansı prinsiplərlə işləyəcəyi açıqlanır (1).

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Milli Məclisdə təmsil olunduğu müddət ərzində bir sıra təkliflər irəli sürdüyünü deyib: "Humanizim və ədalət ideyalarına əsaslanaraq 2007, 2009, 2013 və 2016-cı illərdə irəli sürdüyüm Amnistiya aktlarının qəbul edilməsi təşəbbüsü həmkarlarım tərəfindən daim dəstəklənib. Nəticə etibarilə Amnistiya elan edilməsi haqqında qərarlar əsasında ümumilikdə 39 887 məhkum cəzadan azad edilib. Mən Amnistiya təşəbbüslərini dəstəkləmiş və bununla da 10 minlərlə insana azadlıq bəxş etmiş deputatların hər birinə öz dərin minnətdarlığımı çatdırıram. Ümidvaram ki, belə təşəbbüslər deputatlarımız tərəfindən bundan sonra da irəli sürüləcək və bu xoş ənənə davam edəcək".

Göründüyü kimi, Rusiyanın və dünyanın ən nüfuzlu qəzetlərindən biri olan "AiF" həftəliyi Azərbaycanın siyasi həyatında mühüm rol oynayan rəhbər işçilərin və bununla birlikdə bütövlükdə ölkəmizin müsbət obrazının yaradılması sahəsində xeyli faydalı iş görür.

ƏDƏBİYYAT

1. Алиева пообещала на посту вице-президента следовать моральным ценностям. Газ. «Аргументы и факты», Москва, 2017, 07 марта.
2. Ахундова Эльмира. Президент, сын президента. Газ. «Аргументы и факты», Москва, 2011, 28 декабря.
3. Елена С. Первый вице-президент Азербайджана Мехрибан Алиева: Досье. Газ. «Аргументы и факты», Москва, 2017, 21 февраля.
4. Путин поздравил с днем рождения президента Азербайджана Ильхама Алиева. Газ. «Аргументы и факты», Москва, 2017, 24 декабря.
5. Сварцевич Владимир. Боль катастрофы «Адмирала Нахимова». История одного фоторепортажа . Газ. «Аргументы и факты», Москва, 2017, 31 августа.
6. Сидорчик Андрей. Парень из Баку. 8 фактов из жизни президента Азербайджана Ильхама Алиева. Газ. «Аргументы и факты», Москва, 2016, 24 декабря.